

Lovforslag nr. L 49. Fremsat den 31. oktober 1989 af Inger Stilling Pedersen (KRF), Lysholm Christensen (KRF), Glønborg (KRF) og Kofod-Svendsen (KRF)

Forslag

til

Lov om ændring af borgerlig straffelov

(Uagtsomt manddrab og legemsbeskadigelse i forbindelse med spiritusindtagelse)

§ 1

I borgerlig straffelov, jf. lovbekendtgørelse nr. 607 af 6. september 1986, som ændret senest ved § 3 i lov nr. 373 af 7. juni 1989, foretages følgende ændringer:

1. I § 241 indsættes som *stk. 2*:

»*Stk. 2.* Er døden forvoldt under færdsel eller ophold på vej eller i køretøj på vej af en person, der har indtaget spiritus i et sådant omfang, at alkoholkoncentrationen i blodet i eller efter gerningsøjeblikket overstiger 0,50 promille, kan straffen stige til fængsel i 5 år.«

2. I § 249 indsættes som *stk. 2*:

»*Stk. 2.* Er skaden forvoldt under færdsel eller ophold på vej eller i køretøj på vej af en person, der har indtaget spiritus i et sådant omfang, at alkoholkoncentrationen i blodet i eller efter gerningsøjeblikket overstiger 0,50 promille, kan straffen stige til fængsel i 5 år.«

§ 2

Loven træder i kraft den 1. januar 1990.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning

Antallet af trafikuheld har fortsat et sådant omfang, at nye og måske utraditionelle initiativer er påkrævet, hvis de menneskelige og økonomiske omkostninger, som færdselsuheld påfører samfundet, skal reduceres mest muligt.

Lovforslaget indeholder forslag om skærpelse af strafferammen i straffelovens §§ 241 og 249.

Forslaget tilsigter en generel skærpelse af strafniveauet, når gerningsindholdet i straffelovens §§ 241 og 249 realiseres af en trafikant, der i gerningsøjeblikket er spirituspåvirket, dvs. når blodalkoholpromillen overstiger 0,50 på gerningstidspunktet.

2. Baggrunden for forslaget

Det forholder sig sådan, at en væsentlig del af trafikuheldene sker efter indtagelse af alkohol. I Færdselssikkerhedskommissionens færdselssikkerhedspolitiske handlingsplan (betænkning nr. 1157, december 1988), side 23 ff., er der redegjort således for udviklingen:

»I treårsperioden 1985–87 registreredes 6.735 personskadeuheld som spiritusuheld, idet politiet i hvert af disse uheld havde fundet en alkoholpromille over 0,50 hos en fører eller fodgænger. I alt 694 trafikanter omkom efter sådanne ulykker.

I forhold til treårsperioden 1976–78 er der tale om en nedgang i antallet af spiritusuheld og i antallet af omkomne ved disse: I 1976–78 blev der registreret 8.827 personskadeuheld med påvirkede førere eller fodgængere, og 750 trafikanter omkom som følge af disse uheld.

Faldet i antallet af spiritusuheld er på 24 pct. og dermed mindre end faldet i antallet af ikkespiritusuheld, som er på 33 pct. De generelle uheldsforebyggende foranstaltninger har altså forholdsvis mindre effekt på spiritusuheld end på uheld i øvrigt.

Da antallet af spiritusuheld er faldet mindre end øvrige uheld, er deres andel af samtlige uheld steget: fra 18,5 pct. i 1976–78 til ca. 20,5 pct. i 1985–87. I 1976–78 omkom ca. 29,5 pct. af alle trafikdræbte i

spiritusulykker. I 1985–87 var denne andel steget til ca. 31,5 pct.

Førere af biler, motorcykler og traktorer er ansvarlige for flertallet af spiritusuheldene. Det bør dog ikke overses, at også knallertkørere, cyklister og fodgængere – som kun i ringe grad er omfattet af indsatsen mod spiritusuheld – tegner sig for en ikke ringe del af disse uheld, nemlig ca. 30 pct. Denne andel er uændret fra 1976–78 til 1985–87.

Ved spiritusulykker er ca. 8 pct. af alle personskader dødelige. I ulykker, der ikke er registreret som spiritusulykker, er dødeligheden ca. 4,5 pct.

Det må således konkluderes, at indsatsen for at begrænse antallet af spiritusuheld ikke har været nær så succesrig som indsatsen for at nedbringe antallet af ikkespiritusuheld. Når henses til den manglende succes med at nedbringe antallet af spiritusuheld og disse uhelds farlige karakter, er det særdeles relevant at styrke indsatsen på dette felt. Forslagsstillerne er af den opfattelse, at der i forbindelse hermed også bør ske skærpelse af straffen for spirituspåvirkede trafikanter, der overtræder straffelovens §§ 241 og 249.

3. Gennemgang af retspraksis

Under skærpende omstændigheder går frihedsstraffen i de to bestemmelser op til 4 år. Fra retspraksis kan nedennævnte domme trækkes frem:

§ 241

31-årig T, der havde indtaget spiritus (0,91 promille ca. 9 timer senere), mistede en nat herredømmet over sin bil og ramte nogle træer m.m., hvorefter han bortfjernede sig fra stedet, hvor han lod sin passager P henligge livløs på kørebanen. P blev senere på natten fundet af en trafikant, men var da død som følge af de kvæstelser, hun havde pådraget sig ved færdselsuheldet. T blev for overtrædelse af bl.a. § 9, stk. 2, 1. punktum, og § 53, stk. 1, i FL samt efter straffelovens §§ 241 og 253, nr. 2, 1. led, idømt fængsel i 6 måneder. Førerretten frakendtes i 5 år.

(ØLD i U 1981.1063).

20-årig T, der førte personbil efter at have indtaget spiritus (2,53 promille ca. 1 time senere), påkørte i venstre side en modkørende cyklist, der dræbtes. T blev for overtrædelse af straffelovens § 241 og forskellige bestemmelser i FL, herunder § 53, stk. 1, idømt fængsel i 6 måneder. Under hensyn til grovheden af den begåede forseelse og henset til T's unge alder, hans gode personlige forhold og den udviste vilje til at erstatte de økonomiske følger af ulykken blev T frakendt førerretten i 6 år.

(ØLD i U 1982.489).

23-årig T, der i 1980 for spirituskørsel var idømt bøde og frakendt førerretten i 1 år, påkørte i december 1983 i spirituspåvirket tilstand (1,84 promille ca. 1½ time efter kørsel) under overhaling i mørke en modkørende 15-årig cyklist, der dræbtes. T forlod uheldsstedet. For overtrædelse af straffelovens § 241 og FL § 53, stk. 1, m.v. idømtes T fængsel i 8 måneder og frakendtes førerretten i 10 år.

(VLD af 10.09.1984).

25-årig T, der i 1984 for promillekørsel (0,81 promille 2 timer efter kørsel med uheld) var idømt bøde og frakendt førerretten betinget, førte i august 1985 personbil i spirituspåvirket tilstand (1,65 promille ca. 2½ time efter kørsel) og med en efter forholdene for stor hastighed ad ca. 3 meter bred skovvej. I en højredrejende kurve påkørte han frontalt et træ, og en af fire passagerer i bilen blev dræbt. T idømtes fængsel i 6 måneder og frakendtes førerretten i 10 år.

(VLD 18.09.1986).

T førte lastbil med anhænger i spirituspåvirket tilstand (2,30 promille ca. 2¼ time efter uheld) ad hovedvej og kørte efter længere tids slingrende kørsel over i den modsatte kørebanelhalvdel, hvor en modkørende taxa med passagerer måtte vige ud i rabatten for at undgå påkørsel. Herved mistede taxachaufføren A herredømmet over taxaen, der kurede over i modsatte kørebanelhalvdel og kolliderede med en bag T kommende lastbil, hvorved A dræbtes og en passager kvæstedes (bækkenbrud m.v.). Den af T førte lastbil var behæftet med mangler ved styretøjet, der bevirkede, at lastbilen var vanskelig at styre. T blev for overtrædelse af bl.a. straffelovens §§ 241 og 249 idømt fængsel i 6 måneder og frakendt førerretten i 8 år.

(VLD af 01.10.1986).

Dagældende § 249, stk. 1

T, som 1 time efter kørslen havde 1,05 promille, gjorde under kørsel med en varevogn udsving mod højre, hvorved han ramte en fodgænger, som befandt

sig på en rabat mellem kørebane og cykelsti. Fodgængerens pådrog sig et kompliceret lårbensbrud og et totalt leddskred svarende til højre skulderled og var hospitalsindlagt i 2½ måned. T idømtes for overtrædelse af FL § 53, stk. 2, m.v. samt straffelovens § 249, stk. 1, hæfte i 20 dage og frakendtes førerretten for 2 år. (Dissens af 2 af 5 dommere for hæfte i 30 dage og frakendelse i 3 år).

(HRD i U 1979.522).

Som fører af en personbil påkørte den 41-årige T i et gadekryds en knallertfører, som pådrog sig åbent benbrud og antagelig blivende invaliditet. T, der havde undladt at overholde sin vigepligt, og som ca. 2 timer senere havde en alkoholkoncentration i blodet på mindst 2,61 promille, fandtes skyldig efter bl.a. FL § 53, stk. 1, og straffelovens § 249, stk. 1. Han idømtes fængsel i 3 måneder og frakendtes førerretten for 5 år.

(ØLD i U 1980.652).

20-årig T, der ca. 1 time efter kørsel havde en blodalkoholkoncentration på 1,54 promille, mistede under kørsel om natten på grund af døsigthed herredømmet over sin personbil, der kørte i grøften og væltede. En passager i bilen pådrog sig bl.a. armbrud og splintret lårbensbrud og var hospitalsindlagt i ca. 2½ måned. T idømtes for overtrædelse af FL § 53, stk. 1, m.v. og straffelovens § 249, stk. 1, hæfte i 30 dage og frakendtes førerretten for 3 år.

(VLD af 19.02.1980).

T førte bil i spirituspåvirket tilstand med for stor hastighed og mistede herunder herredømmet over bilen, der fortsatte over i den modsatte kørebanelhalvdel og ud i rabatten, hvor den ramte et stendige. Ved uheldet kom en passager i T's bil til skade og fik bl.a. læderet milten, der måtte bortopereres. Skaden ansås omfattet af § 249, stk. 1, og T blev for overtrædelsen af bl.a. denne bestemmelse straffet med 20 dages hæfte og frakendt førerretten i 3 år.

(ØLD i 1983.1134).

28-årig T blev fundet skyldig i spirituskørsel efter FL § 53, stk. 2, (1,09 promille) og overtrædelse af straffelovens § 249, stk. 1, ved under overhaling af en lastbil frontalt at være stødt sammen med en modkørende bil i dennes halvdel af vejen og derved at have tilføjet føreren af denne bil bækkenbrud samt knusningsbrud af venstre albueben og den store fodrodsknogle i højre fodrod. Straffen blev fastsat til hæfte i 20 dage, og førerretten blev frakendt i 2 år.

(ØLD af 05.11.1985).

Dagældende § 249, stk. 2

F. t. l. vedr. borgerlig straffelov

26-årig T, der i 1976 var straffet for overtrædelse af FL § 53, stk. 1, (blodalkoholkoncentration 1,56 promille 1¼-1¾ time efter kørslen) med hæfte i 10 dage og frakendt førerretten i 1 år og 6 måneder, havde gjort sig skyldig i spirituskørsel, idet han med en blodalkoholkoncentration ca. 2½ time efter kørslen på 1,15 promille førte personbil med en efter forholdene for stor hastighed, hvorunder han i en vejkurve mistede herredømmet over bilen, der påkørte et færdselsskilt og en bygning. Ved uheldet pådrog en passager sig kraniebrud, brud i knogleloftet over øjenhulen samt kindbensbrud, hvilket bl.a. medførte blindhed på det ene øje og synssvækkelse på det andet øje. For overtrædelse af FL § 53, stk. 1, m.v. samt straffelovens § 249, stk. 2, idømtes T fængsel i 80 dage og frakendtes førerretten for 8 år.

(VLD af 18.04.1979).

53-årig T havde gjort sig skyldig i spirituskørsel, idet han med en blodalkoholkoncentration ca. 1½ time efter kørslen på 1,89 promille havde ført personbil, hvorunder han mistede herredømmet over bilen og påkørte et rækværk ved et fortov. Ved uheldet pådrog en passager sig væsentlig forringelse af syn, idet venstre øje måtte fjernes. For overtrædelse af FL § 53, stk. 1, og straffelovens § 249, stk. 2, idømtes T hæfte i 40 dage og frakendtes førerretten for 3 år.

(VLD af 08.12.1982).

Retspraksis viser en temmelig standardiseret strafudmåling. Hvor gerningsindholdet i straffelovens § 241 realiseres af en person i spirituspåvirket tilstand, udmåles straffen som udgangspunkt til 6 måneders fængsel.

Hvor der er sket uagtsom legemsbeskadigelse, jf. straffelovens § 249, stk. 1, udmåles frihedsstraffen som udgangspunkt til 20 dages hæfte. I de tilfælde, hvor der foreligger skærpene omstændigheder, ligger frihedsstraffen som udgangspunkt over 40 dages hæfte, men sjældent på mere end 3 måneders fængsel. Som det fremgår af retspraksis, udnytter domstolene alene den nederste del af strafferammen, når straffen for uagtsom legemsbeskadigelse og manddrab skal udmåles for personer, der har realiseret gerningsindholdet i spirituspåvirket tilstand.

Det er forslagsstillernes opfattelse, at domstolene udmåler for lave straffe, når spirituspåvirkede personer overtræder straffelovens §§ 241 og 249. Forslagsstillerne mener, at hensynet til ofrenes og de pårørendes retsfølelse må have en højere prioritet. Endvidere må præventionshensyn tillægges større betydning.

Der er en nøje sammenhæng mellem retssystemets effektivitet og det forhold, at retssystemet opleves retfærdigt. Mange trafikofre eller pårørende til disse op-

lever retssystemet som uretfærdigt, når der udmåles lave straffe for personer, der i spirituspåvirket tilstand har overtrådt straffelovens §§ 241 og 249. Deres retsfølelse bliver krænket. Dette forhold taler for en generel strafsøkærpelse.

Forslagsstillerne mener desuden, at hensynet til såvel generalpræventionen som individualpræventionen taler for skærpelse af straffen for personer, der overtræder straffelovens §§ 241 og 249 i spirituspåvirket tilstand. Der må være en kraftig formodning for, at potentielle lovovertrædere i nogen udstrækning vil lade sig afskrække af et generelt højere strafniveau. Ligeledes må det antages, at den enkelte lovovertræder i højere grad vil ændre adfærd, når den pågældende udsættes for, at der udmåles hårdere straffe.

Det vil være i modstrid med dansk retstradition at bedømme uagtsomt manddrab og legemsbeskadigelse forårsaget af en spirituspåvirket trafikant som forsætligt manddrab og vold i stedet for som uagtsomt manddrab og legemsbeskadigelse. Imidlertid kan det med rette hævdes, at en spritbilists uagtsomme manddrab eller legemsbeskadigelse sker på en måde, der tilnærmelsesvis bringer forholdet ind under forsætsbegrebet i dansk ret.

Til forsætsbegrebet i dansk ret hører forsætsgraden *dolus eventualis*. Betingelsen for at statuere sådant forsæt er, at gerningsmanden har anset det for muligt, at et til forbrydelsen hørende gerningsmoment var til stede eller en følge kunne indtræde. Har denne bevidsthed om en mulighed været til stede, vil den dog som udgangspunkt højst udgøre bevidst uagtsomhed. Det springende punkt er, hvilke forhold der da kan bevirke, at det subjektive forhold alligevel betragtes som forsæt.

Den ene opfattelse af *dolus eventualis* betegnes som læren om positiv indvilligelse. Knud Waaben beskriver denne lære i »Strafferettens ansvarslære« (G.E.C. Gad, København, 1987), side 151, på følgende måde:

»... I forskellige udformninger kredser læren om den tanke at de der har set noget som muligt kan deles i to grupper: nogle forholder sig accepterende til muligheden (forsæt), andre handler i tillid til eller i håb om at det mulige ikke er eller vil blive en realitet (bevidst uagtsomhed). Den snævrere og mest brugbare definition lyder således. Den der har set et gerningsmoment eller en følge for en mulighed anses som forsætligt handlende, såfremt han, idet han indså muligheden, psykologisk har forholdt sig godkendende eller accepterende til det mulige for det tilfælde at det måtte være den faktiske sammenhæng eller blive den faktiske følge.«

Legemsbeskadigelse og manddrab forårsaget af en spirituspåvirket trafikant falder ikke ind under for-

sætsbegrebet i dansk ret. Men efter forslagsstillernes opfattelse er der tale om særdeles grov uagtsomhed, der tilnærmelsesvis bringer forholdet ind under forsætsgraden dolus eventualis. Ud fra dette forhold er

det således relevant at skærpe strafniveauet. Spirituspåvirkede trafikanters overtrædelse af straffelovens §§ 241 og 249 må i høj grad anses for strafværdige.

I dette bilag er optrykt den gældende affattelse af straffelovens §§ 241 og 249

§ 241. Den, som uagtsomt forvolder en andens død, straffes med hæfte eller bøde, under skærpende omstændigheder med fængsel indtil 4 år.

§ 249. Den, som uagtsomt tilføjer nogen betydelig skade på legeme eller helbred, straffes med bøde, hæfte eller fængsel indtil 4 måneder eller under skærpende omstændigheder med fængsel indtil 4 år.